

Сумський державний університет  
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ  
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

МАТЕРІАЛИ

IV Всеукраїнської науково-практичної on-line-конференції  
(Суми, 21–22 листопада 2019 року)

**У двох частинах**

**Частина 1**



Суми  
Сумський державний університет  
2019

D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%94%D1%94%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9C.pdf

2. Вишнеvsька Т.Р., Косарчин М.В. Роль кредитних деривативів на фінансовому ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://ukrlogos.in.ua/documents/18\\_04\\_2018\\_153.pdf](https://ukrlogos.in.ua/documents/18_04_2018_153.pdf)

3. Дорошенко Г.О. Основні засади управління портфельним кредитним ризиком банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>

4. Коломієць В.С. Інструментарій вимірювання кредитного ризику банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.knteu.kiev.ua/file/NjY4NQ==/d45e960f273d56811db187892d404c32.pdf>

5. Лисенок О.В., Бадзим О.С., Древуш А.Р. Управління кредитним ризиком банку в умовах нестабільності вітчизняної економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://visnyk-onu.od.ua/journal/2016\\_21\\_5/38.pdf](http://visnyk-onu.od.ua/journal/2016_21_5/38.pdf)

**УДК 336.7**

**Большунов Владислав Вікторович,**  
*студент*

**Рябушка Людмила Борисівна,**  
*к.е.н., доцент,*  
*Сумський державний університет, м. Суми*

## **АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ КРЕДИТУВАННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ**

Розвиток бізнесу у сучасному світі вже стає неможливим без використання кредитів. Поки підприємство, що прийняло рішення розвиватися виключно за рахунок власних коштів, буде їх роками накопичувати, конкуренти, отримавши

кредит, зроблять багато кроків вперед: вдале інвестування, придбання нових технологій чи основних фондів, ін.

Аналіз структури кредитів банків України (на основі даних [2]) показує, що лівова частка загальної суми – це кредити суб'єктам господарювання. І їх частка тільки збільшилася. Так, перед початком останньої кризи (наприкінці 2013р.) це було 79%, а після виходу з активної фази кризи – 84%.

За період останньої кризи кредитів нефінансовим корпораціям в гривневому еквіваленті стало більше (за рахунок переоцінки валютних кредитів відповідно до зміни офіційного курсу валют). А от в доларовому еквіваленті стало менше вдвічі. Так, загалом перед поточною (черговою) кризою, станом на кінець 2013р., кредитів нефінансовим корпораціям було на суму 30,2 млрд.дол., а наприкінці 2016р. – тільки 15,0. Аналіз регіональних даних про нове кредитування нефінансових корпорацій показав, що 81,0% всіх кредитів – в Київській області та м. Київ, але ставка там є найнижчою серед всіх регіонів – 14,2% у вересні 2019р. Найвищими за рівнем ставок нового кредитування нефінансовим корпораціям є показники Кіровоградської (20,1%) та Сумської (19,8%) областей. До того ж, нового кредитування в Сумській області вдвічі менше за обсягом, ніж в Кіровоградській. Безумовно, середня по області ставка залежить від структури економіки в ній (десь переважає сільське господарство, а десь - переробна промисловість чи добувна). Але, наприклад, для Сумської області на даний час характерною є ситуація, що ставки нового кредитування вище середніх по Україні майже на 5% для таких видів економічної діяльності, як: добувна промисловість, переробна промисловість, оптова та роздрібна торгівля та сільське, лісове та рибне господарство.

За таких високих ставок кредитування виникає питання, чи дозволяє наявна рентабельність українського бізнесу сплачувати такі високі ставки.

Інтегральна ставка кредитування в Україні склала у 2018р. – 19%. Чиста рентабельність реального сектору в Україні у розпал останньої кризи була від'ємною (доходила до мінус 11%), і навіть у 2018р. - майже на рівні +3%, що є явно недостатньою для погашення кредитів за високими ставками. Значною

продовжує залишатися і частка збиткових компаній (до третини). В різних галузях ситуація сильно відрізняється. Але найменше збиткових компаній в 2018р. у сільському господарстві (тільки 13%) та будівництві (19%, ситуація в цій галузі стрімко покращилася), а от у постачанні електроенергії більше половини (!) компаній показують збитки (на основі даних [3]).

Отже, досить велика частка збиткових підприємств та низька рентабельність прибуткових – це чинники того, що значна частина вже наданих банками кредитів стає непрацюючими, а нові кредити надають в невеликих обсягах, бо немає достатньої кількості кредитоспроможних підприємств та ті, що є такими, не поспішають брати кредити за величезними ставками.

Цілями використання кредитів підприємств можуть бути: поповнення оборотних коштів, розширення діяльності, купівля нових основних фондів та розвиток технологій. Тож, можемо припустити, що зі зростанням банківського кредитування підприємств має зростати і інноваційність економіки. Відомим показником для характеристики останнього є Глобальний інноваційний індекс (Global Innovation Index - GII) [5]. За участі представників ЮНЕСКО (UNESCO), Міжнародної організації стандартизації (ISO) та науковців з багатьох країн цей індекс розраховується та оприлюднюється за адресою <https://www.globalinnovationindex.org>.

Значення GII за методологією може бути в межах від 0 до 100 балів (найвища інноваційність). Лідерами вже кілька років поспіль є Швейцарія (близько 67), Швеція (63) та США (62). А от аутсайтери - Нігерія та Бурунді (18), Ємен (14). *Загалом*, GII спирається на 80 показників і на даний час розраховується для 129 країн. Але оскільки дані сайту Банку міжнародних розрахунків [4] містять інформацію щодо кредитування тільки у 43 країнах, то саме для них і буде перевірена гіпотеза. До того ж, зазначені 43 країни включають всі найбільші економіки світу (США, Китай, Японія, Німеччина, Великобританія, Індія, Франція, Бразилія), тому це буде дослідження основного масиву.

Отже, перевіримо за допомогою кореляційно-регресійного аналізу вплив банківського кредитування нефінансового вектору на інноваційність економіки. Цей зв'язок двосторонній, взаємний, бо, безумовно, і потреба в фінансуванні інноваційних рішень також впливає на прийняття рішення про кредитування.

Із використанням даних [4, 5] за 2019р. для 43 країн нами отримано рівняння (1):

$$y = 0,0828x + 29,926, \quad (1)$$

де  $y$  – Global Innovation Index rankings,  
 $x$  – банківське кредитування нефінансового сектору (% ВВП).

Як і передбачалося, вплив є прямим (із зростанням факторної ознаки  $x$  зростає і результативна ознака  $y$ ) та прямолінійним. Дане рівняння залежності є адекватним за  $F$ -критерієм Фішера ( $F_{\text{факт}}=43 > F_{\text{кр.}}$ ), зв'язок є прямим та сильним ( $R=0,72$ ). Параметри регресії є також статистично значимими  $ta_0 = 9,96$  та  $ta_1 = 6,56$  при  $\alpha=0,001$ . Тобто зростання кредитів нефінансовому сектору ( $y$  % ВВП) призводить в цілому до зростання Глобального інноваційного індексу (ГІІ).

Зазначимо також, що рівень кредитів нефінансовому сектору  $y$  % до ВВП суттєво коливається від країн до країни. Так, найвищі рівні серед 43 аналізованих країн спостерігаються у Люксембургу, Японії, Гонконгу, Бельгії, де значення відповідно 406, 378, 358, 339% ВВП. А от аутсайдерами є Індонезія та Саудівська Аравія (70 та 75%). Але в Україні це набагато нижче, ніж навіть у аутсайдерів рейтингу: від 47% ВВП у 2008р. до 24% у 2018р.

На низький рівень кредитування в Україні впливає як складність започаткування підприємства (може бути оцінено за допомогою Індексу легкості ведення бізнесу), так і складність отримання кредиту.

Опитування щодо ділових очікувань, що проводяться Національним банком України та Держстатом, свідчать, що 68.8% респондентів (це керівники підприємств) найсуттєвішою перешкодою для залучення нових кредитів вважають високі кредитні ставки. Також у 2019р. посилилися фактори складної процедури оформлення документів та надмірних вимог до застави.

Іншого напрямку, але також індикатор ділової активності, розраховується Європейською бізнес-асоціацією (Україна). Це - індекс настроїв малого бізнесу [1]. У 2019р. малий бізнес погіршив оцінку перспектив власного розвитку (44% відчують таке погіршення у 2019р. проти 18% у 2018р.) та економічної ситуації в країні. Серед причин, що заважають розвитку (Тиск зі сторони контролюючих органів, Незахищеність зі сторони судової системи, Війна на Сході, Корупція) не відзначають проблеми з кредитуванням, бо фактично малий бізнес втрачає інтерес до нього. Так, тільки 5% вважають, що кредитування- це повністю/ відносно легко та доступно. А 52% - достатньо дорого та складно, 13%- абсолютно неможливо, 21%- немає потреби в отриманні кредиту.

### Список використаних джерел

1. Індекс настроїв малого бізнесу Європейської *Бізнес Асоціації*. 2019. URL: [https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2019/02/Indeks-nastroyiv-malogo-biznesu\\_2019.pdf](https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2019/02/Indeks-nastroyiv-malogo-biznesu_2019.pdf).
- 2.Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- 4.BIS Statistical Bulletin. Bank for International Settlements. September 2019. URL: <https://www.bis.org/statistics/bulletin1909.pdf>.
- 5.The Global Innovation Index 2019. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2019-report>.